СИЙЛЕ ХИЙЛА КОТАЛО ЯЬККХАРИЙ!

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СОВЕТ

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз • ОРШОТ, 9 май, 1977 шу. • № 56 (5723). • Мах 2 кеп.

ИСТОРЕ УРОКАШ

ТІЕМА ВЕТЕРАНИЙ СОВЕТСКИ КОМИТЕТА ПРЕДСЕДАТЕЛА СОВЕТСКИ СОЮЗА ШОЗЗА ТУРПАЛА, ЭСКАРА ИНАРАЛА БАТОВ ПАВЕЛ ИВАНОВИЧА АПН КОРРЕСПОНДЕНТА С. ФЕДОСЕЕВНА ЕННА ИНТЕРВЬЮ.

ИНАРАЛЦА Батовца со вІашагІкийтар Москве Гоголевски бульвара тІа латтача йоккха йоацача особнякерча цо болх беча кабинете, цига я тІема ветераний Советски комитет. Котало яьккха тІкъвь шийтталагІа йола бІаьстн цунна юбилейин я — цун дуд дезткьа шу. Цудухьа со Іелаш салтечу а инарала я, биь тІем тІа дІкьа лаьцачух, Советски Союза шозза Турпала биографеца цхьаьдола хІаманц ца лийлеча.

Фашистски Германе яь кайтуллин союзни державай командоване викалаша хьайнаЧа шоллагІча дийнахьа Советски Союза Маршал Рокоссовский волча хьоьшалагІа вера английски бІухой командующи фельдмаршал Монтгомери. Цунна инарал Батов вожйитаЧ Рокоссовске яьнна: «ушс инарала эскар да Одера тІа йолха паІаран вайна хьайийлдаР».

Монгомереца хиннача цхьаьн военалЬнийца эйлий Батова ордена шта юкъе Британски имперо шоллагІча лагІан орден. Талмачага хьаттаЧ по фу бІаьхьан долаш еннай из «Сталинград бахьаниЕ» — жоп деннад талмача. «О!» — цецвалЬлан английски инарал: «ЦІигара вІайолелаш «котлон юхьиГ».

Сталинградера яьнна Берлине шин шерал совГІа никъ бе бийзар Советски Эскара. Цунна цхьаьна яр цу хана инарал Батов Павел командующи хиннА 65-ГІа армии. Кьеча ахархочуя воІ 1918 шера ший лоІамагІа Шеча Эскара юкъеьаЧхар, хІаьта цун мугІаргаша цох хилар эскара начальника. СибІалахь-бокккача Октября карагІдаЬнкарш лорадеш къовсам лоаттабаьб кІийгбарДийшина. Испане фашизмана дуьхьала тІом баьб, хІаьта чакхбаьнна тІема шерашка Сталинграда а Курски дуга а шера юкъе ГІолла чакхваьннаь, дакъа лаьцкя Днепр а Белоруссе а мукъйоаккхача. Висло-Одерски Берлинскин операцешка. 65-ча арме бІухой Лакхехьарча Главнокомандующе прикащуца тІа ткъаь нІтана совГІа белгалбаьхаб. цар сийна салют тІийнаЧ Москвас.

Машара леношка дуьккхача доккхийча Пулькаш тІа хиннев инарал Батов: Германерча советски бІухой группа Главнокомандующе заместитель, тІема округа командующий. ГенералЬни штабе начальника заместитель а Варшавски Договора паччахьалхчений - дохькошкой ВІашагІтехача гергаЬщарча нисий штаба начальник а. Общественни деятель санна а дика воазаш ва инарал Батов: СССР Лакхехьарча Совета депутат (массеказда гулЬьчиЬ). ворх! шу гаргга да из тІема ветераний Советски комитета председатель вола, цо хьмаьрг пропаганда ю советски хьалхьен цун ГергаЬщарча Нисийн революционни а тІема а традицешца.

Дукха ха я тІом чакхбаьнна, цун хала новчаш биЬрза. ЦхьаьбакъЬа ханна могаргдаш уж алаш шераш дицце. Цох лаьца да Батов Павел Ивановичца оаха ду кьамаЬ.

— Германски фашизм эшае вІашагІехьдьлар, — йоаг инарала, — дуккхача хьалхьана нисаш ларцагІдаЬрях. Из кохоЬ, шолг лоІамах ополчение бахарий кьоначча а майрал а гойтта хьоькам хІлар.

ТІема дІаЬхорча шерашка лужски лаьттан тІа чІоагІа сийдеш лораду тІемахошта, ополченцашта, партизанашта дегІа паЬмятникаш — советски наьха турпала, кьоначчала массаза а латтарийла мемориал.

СУРТА ТІА: Ленинградски, Псковски, Новгородски областашца кьалкъа чІир лийначарна дегІа памятник.

СУРТА ТІА: Луга моастагІех лорашеш дакъалацца отставке вола подполковник И. П. Валяев тІемахошта-артиллеристаша юкъе.

О. Пороховникова сурташ.
ТАСС фотохроника.

ОСМИЕВ Хьамзат

КОТАЛОН ДИ

Тахан санна, малх а хьежаш,
Хоза, сийрда біьсгаи ди дар
Вай котдьанна сийлахь ди,
«Тіом» цІи йолча жожагІатен
Хало лайна, вай Дьахено
Моастагі горахоЬаь ди.

Біьхьа кнкъ баь, цІорах
дьаьна
Дера из ди, шберо ме,
Тіема тоташ душаьдь,
Царна меттеп, тіом кийсгечча
Лостаьлашкъ, новна барт ма,
Морза сатош оттабь.

КотаЬон ДиІ Гой цу Дено
Хьалхлоаб тахан мехка сатем,
Хьалхий мишар хьалхабоХ.
Сагу санна хьаЬам толаш,
Дукъ лайнарш гіеттабу цо,
ПартІатона оарцагІбоХ.

Массенахьа нах ІІозбоахаш,
Цар сатедиеш, из Ди вайга
Вай сантечо доаладир.
Из Ди баЬьан унах дьаьар
Дунен хІийьаш, дуккхаеша
Корда вехар доладир.

Тахан санна, малх а хьежаш,
Хоза дена біьсгаи ди дар
Вай котдьаьнна сийлахь ди,
«Тіом» ІІІаЬна жожагІатен
Бала лайна, вай сантечо
Моастагі горахоЬаь ди.

Колхозийн совхозийн фермашка

Хьайбай продукци йоккхилгеи кийчьелгеи алсамдаккхар дуьхьа уьхх юбилейн шера шоаш тІаийна декхарашца кхоачашца ерриГа уйла тІаьхийта, иИз, хьинар кхо ца деш кхаьхьгаш ба хІаьнз республика хьайбаш лелаДерашца.

Фермай коллективаша итогаш яьй дІабахьаха биь бетта баьвла балха. Цар хьаьхьокх соаХха биь бетта хинначул уьхх шера цу юкъа лаЧчаьхьалхенга 26 процент дукхагІа шура схьалга-республико, хІаьта фуьш — 35 процент.

Хьайбай продукци алсамъяккхар дуьхьа яьржа хиннача социалистически яьхьа хьалхарча квартале коТало яьккхача Грозненски районе хьайбаш лелаДерашца соаХха биь бетта ехка хинначул 36 процент дукхагІа шура ехкар паЧчаьхьалхенга уьхх шера цу юкъа, хІаьта Малгобекски районо — 37, АчХой-Мартановски — 31, Наурски Шелковской — 27, Шалински — 29 процент дукхагІа.

Дунен хІалъашта юкъерча кхаьхьгамхой барт-цхоаГІон Денна — 1 Майна дІкхана хьоькхамашца нахъаьькха дуьхьа колхозаш совхозаш я республике. Масала, «Лермонтовский» совхоз. Цу болхама хьайбаш лелаДерашца уьхх шера биь бетта 49 процент дукхагІа шура ехкай паЧчаьхьалхенга соаХха биь бетта ехха хиннаЧ, хІаьта «ГорячейсгочненскиЙ» совхозо — 41 процент.

Кхаьстта боккха толам баьккхар «Притеречный» совхоза хьайбаш лелаДерашца. ПаЧчаьхьалхенга шура йоХхарг ах шера план 111 процент кхоачашЬ карагІдаЬр царна дІабахьна биь бетта. Из я соаХха цу юкъа ехка хиннаЧул 89 процент дукхагІа.

ЛоарХіаме толамаш даьхад республика коа тІаРа оалхазараш лелаДерашца. ПаЧчаьхьалхенга фуьш доккхара ах шера план ханал хьаьХа кхоачашЬе торо хулийтаргйола дика хьалдаш а тІаШІІІехьдьлад цар. ХІаьта Суженски района коа тІара оалхазараш лелаДерашца хІанкле 141 процент кхоачашЬ- яь базинчф паЧчаьхьалхенга фуьш доХхара ах шера план.

Цунца цхьаьна цхьаЬолча фермашка хІанз а кхоачамболлаш дика пайда эцаш хьайбай продукци алсамъяккха биш хулийтача торонех. Цхьаттарра хьалаш доллаше а тІехьадуса боахамаш да. Иштта, масала, соаХха биь бетта ехка хиннаЧул 24 процент кІезигагІа шура ехкай паЧчаьхьалхенга дІабахьна биь бетта «Калвусский» совхозо, хІаьта Мичурина цІерагІча совхозо — 8 процент.

Хьайбай, коа тІарча оалхазарий продукци алсамъяккха, цунна дІаЬолар лоХХе йІш йолча дукха торонаш йолаш да республика фермай боллхой аьжи а. Царех бизза пайда эца хьажа беза хьайбаш лелаДерашца.

1977 ШЕРА 1 МАЙ ТІАЖХОАЧАШ ПАЧЧАХЬАЛХЦХЕНГА ШУРА ЙОХХАРА АХ ШЕРА ПЛАН КХОАЧАШЬЯРАХ ЙОЛА СВОДКА

(план процентаШца)

районаш	
1. Шелковской	72
2. Наурски	71
3. АчХой-Мартановски	67
4. Назрановски	67
5. Шалински	67
6. Гудермески	66
7. Суженски	64
8. Урус-Мартановски	64
9. Грозненски	63
10. Малгобекски	61
11. Надтеречь	57
12. Ножай-Юртовски	55
13. Веденски	49
14. Советски	26
республике	65

Планал совгІа

Уьхх юбилейн шера дІаЬа хьоькхаваш гойташ хьаЬоаГІа АчХой-Мартановски района «ЛермонтовскиЙ» совхоза хьайбаш лелаДерашца. ХІара деннА, соаХха ерриГа 3—4 тонн дукхагІа а йолаш шура дІаЬлу цар. Даьхенна. Биь бетта план 465 тонн йолаш, паЧчаьхьалхенна 590 тонн шура дІаенна. ХІаьта дукх плен 62 тонн йолаш 70,5 тонн дІачуделар.

Кхаьстта овсаре болх бу № 1 йолча шурий-товарни ферма кхаьхьегамхоца. Цар хІара ехкйбаЬа Іаттагара, план 560 килограмм йолаш, 670 килограмм шура яьккхай дІабахьна дика хьалдаш а тІаШІІІехьдьлад цар. ХІаьта Суженски района коа тІара оалхазараш лелаДерашца хІанкле 141 процент кхоачашЬ- яь базинчф паЧчаьхьалхенга фуьш доХхара ах шера план.

Цунца цхьаьна цхьаЬолча фермашка хІанз а кхоачамболлаш дика пайда эцаш хьайбай продукци алсамъяккха биш хулийтача торонех. Цхьаттарра хьалаш доллаше а тІехьадуса боахамаш да. Иштта, масала, соаХха биь бетта ехка хиннаЧул 24 процент кІезигагІа шура ехкай паЧчаьхьалхенга дІабахьна биь бетта «Калвусский» совхозо, хІаьта Мичурина цІерагІча совхозо — 8 процент.

Хьайбай, коа тІарча оалхазарий продукци алсамъяккха, цунна дІаЬолар лоХХе йІш йолча дукха торонаш йолаш да республика фермай боллхой аьжи а. Царех бизза пайда эца хьажа беза хьайбаш лелаДерашца.

Планал совгІа

Уьхх юбилейн шера дІаЬа хьоькхаваш гойташ хьаЬоаГІа АчХой-Мартановски района «ЛермонтовскиЙ» совхоза хьайбаш лелаДерашца. ХІара деннА, соаХха ерриГа 3—4 тонн дукхагІа а йолаш шура дІаЬлу цар. Даьхенна. Биь бетта план 465 тонн йолаш, паЧчаьхьалхенна 590 тонн шура дІаенна. ХІаьта дукх плен 62 тонн йолаш 70,5 тонн дІачуделар.

Кхаьстта овсаре болх бу № 1 йолча шурий-товарни ферма кхаьхьегамхоца. Цар хІара ехкйбаЬа Іаттагара, план 560 килограмм йолаш, 670 килограмм шура яьккхай дІабахьна дика хьалдаш а тІаШІІІехьдьлад цар. ХІаьта Суженски района коа тІара оалхазараш лелаДерашца хІанкле 141 процент кхоачашЬ- яь базинчф паЧчаьхьалхенга фуьш доХхара ах шера план.

Цунца цхьаьна цхьаЬолча фермашка хІанз а кхоачамболлаш дика пайда эцаш хьайбай продукци алсамъяккха биш хулийтача торонех. Цхьаттарра хьалаш доллаше а тІехьадуса боахамаш да. Иштта, масала, соаХха биь бетта ехка хиннаЧул 24 процент кІезигагІа шура ехкай паЧчаьхьалхенга дІабахьна биь бетта «Калвусский» совхозо, хІаьта Мичурина цІерагІча совхозо — 8 процент.

Хьайбай, коа тІарча оалхазарий продукци алсамъяккха, цунна дІаЬолар лоХХе йІш йолча дукха торонаш йолаш да республика фермай боллхой аьжи а. Царех бизза пайда эца хьажа беза хьайбаш лелаДерашца.

ПХЕЗЛАГІА—ХЬАЛХАРА МОТТИГ

Дика кайоал «Горскнефть» НГДУ № 2 йолча районан технологическен служба коллективе Октября сийна тІаийца социалистически декхарашца кхоачашдеча.

Уьхх шера биь бетта план ханал 13 ди хьалха кхоачаш а яь планал совгІа 15635 эзар тонн мехкдаьттта дзяьккхдо цар. Скважинашка хий чухайтара план 101,5 процент кхоачашЬаЬ.

Производства хьалаш латтарашца хьийгача кьих дика бержат дайнад: хІанз пхезлагІа хьалхара планан кхоачашца ЗОчаЬ премии йоккх цар.

Социалистически декхарашца хаьнал хьалха кхоачашдаьр торо тхдийтай дерриГа техника-экономически цхьокамаш лаккде. Цунна тешал ду уьхх масало: пятилетка хьалхара шерех уьхх шера. Биь бетта планал совгІа 56563 тонн мехкдаьттта дзяьккхдо служба. Л. ИВАКИНА, «Горскнефть» НГДУ № 2 йолча РИТС-а планан отдела начальник.

СССР ОБОРОНА МИНИСТРА ПРИКАЗ

1977 шу, 9 май № 136 г. Москва

Новкъостий салтийн матросашн, сержанташ старшинаШ!

Новкъостий эпсараш, инараш, адмиралаш!

Герзащцарча Нисий ветераНаш, Сийлахь-бокккача Дай-мехка тІем тІа дакъа лаьцеРаш!

Тахан вай Дьахено, социализма мехкаша, дерригача дунен прогрессивни наха дезду фашистски Германей котдьаьна 32 шу дизар.

Сийлахь-бокхча Дай-мехка тІом беш советски халхьон цунГерзащцарне Низашен Коммунистически партеКулгал а деш гойтар адамленна цІ яІза йола майралл. ЙІаьхьачА хинен бирсен дьаьча тІемашка цар лораййр шоай социалистически Дьахен кортамукъеьаи ший лоІамагІа хиларн, европейсИш дунени цивилизаци кІаллаРн яккхаРа гІулакха юкъе хоадаьн беш доЛе дакъа дихьар. Германски фашизми японски милитаризми яхаНи йолаРо гІо дир дунен социалистически система эцаЬкхаРа, болхлойн кьман-кортамукъЬаЬлен болам айбалаРа, исторически дІахо дегІадехкаРа прогрессивни юоарга влияни йиР.

Советски халхьо яьккхача кталоно дерригача дунеНна хьалхашка хьеьгГа хьаьхьехар Октябро кьанхоллача обществе-вННИ ПаЧчаьхьалхЬеНи строя, социалистическИ экономикА ІаЛьЛаТе йоккхе совпенаш, из хиларр марксизма-ленинизма идеологи, советски общества морально-политически цІьоаГІом СССР халхьй доттагІаНи котдалар. Цу тІем тІа сийлаЬйоккха баьчча, нах вІашагІтохар, полководец хилар, новкъоста Л. И. Брежнева ма-аллара, вай сийдола Коммунистически парти.

Фашистски Германел котдьаьна ткъьаьн шийттаЛеГІа шу дезду белгалаРча хана. Вай мехка ньаЛьеГаМкоца, Эскарен Флотен біуХоша чІоаГІа патриотически уйла аЬенна вахара хьоачашЬю КПСС XXV съезда исторически решенни, нтГлаГІа пятилетка планаш, Сийлахь-йоккхача Октябрьски социалистически революце 60 шу дизаРа кердаЬе толамашца нахъ баха кийлуш ба.

Коммунистически партем Советски правительствен важарашХа долча социалистически мехкашца цхьана чаьхйоах, халхьий кхеРмаЛен оЛаН ПІарча хьешташа дІа ма-дехха йола, машаре арахьара политика, массадола хІама ду машер шекО йоацаш чІоаГІен тешамен хилийтара.

Реакцен агрессен низаш советски «ПІема кхеРам» ба яхача аьЛдНта кІаЛ а лечкьаш дунен халхьашта юкъаРе гІулакхаш дикагІа оагІоарах дІедахеРа новкъарле е гІерт, герзащца кийлулуга сихду, тІема бюджеташ алсамйоах, дунен тайп-тайпарча районашца дунен халкъашта юкъерча кхоХкама кхувчаьн хьалсег. Коммунистически парти, Советски правительство, биррнга советски нах фе болаш хьеж машара моастагІий тийшача белхашка, вай Дьахен, цун Герзащцарча Нисий оборона нна чІоаГІбера хадденза йоакхо ю.

Советски біуХоша чІоаГІа лоРаду шоай халкъа революционни тІемен традицешта тешамен хилар, тІегІертта эргаЬоахаш тоаю полевой, фоцара, фордацара шоай говзал, лакду тІема кийча тулга, чІоаГІЬо дисциплинен организованности. Коммунистически партена, цун ленински Центральни Комитета, Леонид Ильич Брежнев кертЬ латача ЦК Политбюрога гонахъь аЬйха кхоТабенна болаш, социалистически содружества мехкийн эскарийГ біуХоша цхьана цаг фелал гойташ лорадУ социализмана карагІдьаьнНарш, массане а юкъара машарн халкъий кхеРмазЬен.

Сийлахь-йоккхача КотаЛонца дакъьаьла а бувц, моаРшал а хоат аз Эскарен Флотен лични состевага СССР Герзащцарча Нисий ветераНашца, тІема тІа дакъа йолаш мел хиннарашца!

Сийлахь-бокккача Дай-мехка тІем тІа советски халкъ котдьаьна ткъьаь шийтта шу дизар дездеш приказ лу из:

Тахан, 9 мае, моттигерча хана 21 сахьат дьаьча вай Дьахен столице — турпал-городе Москве, союзни республикийн столицешка, турпала-городашка Ленинграде, Волгограде, Севастополе, Одессе, Новороссийске, Керчи, Туле, турпала-крепосте Бресте, хІаьта иштта городашка Мурманске, Свердловске, Новосибирске, Хабаровске, Владивостоке ткъьаь иттаззя йоккхий топаш кхоьсарца салют яа.

Вай Дьахен коатамукъьаьн ший лоІамагІа хиларн бахьан байнача турпалий сийле дакм хийлаЬ!

Дахадла турпала советски халкъьн цун денал дола Герзащца Низашн!

Яхийла вай ерриГа кталонашца яхара дегаш урауттаьдьаьн вІашГІехьдоахаьш йолаНа Советски Союза Коммунистически партИ!

СССР оборона министр Советски Союза Маршал Д. УСТИНОВ.

Ленинградски область. Ленинграда кьудбехье улла Луга хьа город цун нотореНа бокхача доарХіаме хиннай, 1917 шера август бетта генерала Крымова доШлой корпус Петрограда тІагІертача хана ч1 хьхатехар Луга райоие. 1941 шера цхьаь беттан ах беттан тІом бьаьчуд тІехьаГІа Лужски доаЬоЬ ТІа хьхсовщайр чуГІерташ хинна гитлеровцаш. Луга районе ях оборона советски тІема-

БІАЬШЕРЕНАШКА ДАХАРГА СОВЕТСКИ ХАЛКЪА ДЕНАЛ

1941—1945 ШЕРАШКА ХИНІЛАЧА СИЙЛАХЬ-БОККХАЧА ДАЙ-МЕХКА ТІЕМ ТІА СОВЕТСКИ ХАЛКЪО КОТАЛО ЯККХАРО КЪАЬГГА БАКЪДИР МАШАРА, ДЕМОКРАТЕ, СОЦИАЛЬНИ ПРОГРЕССА ТЕШАМЕ ЧІОАГІАЛЕ АЛХХА СОЦИАЛИЗМ ХИЛАР.

Л. И. БРЕЖНЕВ.

МУГІАРЕРА БІУХО — ХЬИНАРЕ КЪАХЬЕГАМХО

САТИИНА я 1943 шерара Іаи бийса. Малхбоаре иштька мара сийрлаьнашац. Кьалбаседа — малхбоаре пІаьхха хьайнача михо гаьнаш тІара лаьтта лай мажаргаш. легаю. Гаьна тІа іаьхача кьайто доаоре латтача салтий дегаш тохадолийт. — ТІом сецаб вайна? — уйлаш хьуна шар кер чу. ТІаькка ши-шеІа хьалагаух эІаьмга волиш кунгаш берзан лийнна ха...

Салташа дика хов иоашта тІехьашка хьуна хоке хьулабенача приказата хьежаш советский эскара біУхой баГІаІІа.

Са хілара белгало йоал — малхболаре ціийлау. Тіаккха лоашцача юкъаГІа дерриге хуналау гонкьхь. ХьаьхаГІа малхбоаьлера баьГІа советский біУхой «Урал» яхаш хьекхаш пІоГІа а долаш Одера ша тІа а баьнаступлене болх.

Шийна сел чІоаГІа низ маберзийн аьвна ма хийтта фашистски эскар цкъарчоа дехе хьоа. Из кхоачам болаш хуа советски біУхоштта хила дехьа а баьлна шта діаГІоаГІІаьла. Цкъарчоа веха хьайза моастаГІ метта а дена ше даь ГІалат тоаде хьоь. Ший мел бола тІема кхоачам оаригІбовкъ а цо ціаьхьуча поэшцешкара вай біУхой лелхабара. Сигала айенача цуи самолеташа бомбаш чуетт хи тІе. Цхьаьна йолча моттигашца ша лелхаш ший хьаГІадоал.

Тіаккха тІема юкъейоаГІа вай Верховни Главнокомандующе резервера хиина инарал-майор Залько керте латта артиллерийски бригада. Вай эскар дехьадаккхара ГІулакха командование лерттІа доал дарах торо хуа Одера дехьара бера фашисташкара хьабаккха. Шаккхо пахадаш болх бу бувзамо. Бригада командующе ца хуаш дисал из. Цхьаьнгахь тІехььарча миноташка діаьхха хиз батарешшара бувзам, Фу хиннад?

Бувзама взвода командира лейтенанта Богословсте бувзамхой Соколовн Горячеви бочийт лиин тоае аьвна.

Пхиь, итт, цхьаьнгахь минут йоал... Е бувзамхой а юхабаГІаи е бувзам а баи. ЦІаьхха а нах бохийт отделене командир сержанта Боголюбова дин тоаяра. Тоьаз ха йоал — цьалха сийна уйж э юхабаГІаи е бувзам а баи. ДІаХо дерг доллчи чІла е командир кхеде йист хуа лохача дегІара, можмекх даланза вола салте.

— Новкъост лейтенант, со вахийта лиин тоае.

Цецвийнн цунна ІІаГІа а цьежа дагаьхьа чІла е лейтенанта: — ХІаиз хьоьна фу дуьлургда, поп мо болна кьонахий а хІамо ца хилча?

Цкъабаккъа шийгара чІоаГІа дехаь деш болна кьонача біУхочуу ши біаГІара. — Ма ца хІаьгІаи е бувзам а баи. ДІаХо дерг доллчи чІла е командир кхеде йист хуа лохача дегІара, можмекх даланза вола салте.

— Новкъост лейтенант, со вахийта лиин тоае.

Цецвийнн цунна ІІаГІа а цьежа дагаьхьа чІла е лейтенанта: — ХІаиз хьоьна фу дуьлургда, поп мо болна кьонахий а хІамо ца хилча?

Цкъабаккъа шийгара чІоаГІа дехаь деш болна кьонача біУхочуу ши біаГІара. — Ма ца хІаьгІаи е бувзам а баи. ЦІаьхха а нах боХийт отделене командир сержанта Боголюбова дин тоаяра. Тоьаз ха йоал — цьалха сийна уйж э юхабаГ

ПЯТИЛЕТКА-КХАЛ ШЕРА

Укк деношка «Сунженский» яхача чуоттадаь хьайбаш кхоабча совхозе хілар со. Совхоза контора коа сох хьабеттачу хаз шоайла кхаьаш доахаш, цхьан хіамах геттара рьяза болдан бар.

— Сено дог гіоздаьлккхад цуо?

— Тахан дог гіоздаллаз хіама да тха: «Западная» яхача коа тіара оалхазаршц леладена фабрикаца лелаеча социалистически яхьк котдалараз партеь райкомен райисполкомен каررа хаза цуо ваьн бо. Цо байракх еннай тха коллективна, борд-бордгіа вела а венна са хаттараз жоп делар совхоза партюма секретарь Вайнел Тархана. — 1-гіча апреле кхоачашъьй совхоза коллективо хьайбашца дуаз тіаьхеттіачеринаьн пачхьалхьженга из доахнарен шин шера план: План 190 тоннан социалистически декхар 200 тоннин йоллаш, тха вІашТіехьалгаьнад. 511 тоннь дуах хьайбашца тіаьхеттіачеринаьн пачхьалхьженга доахнен.

Ма-ларра ваьна. 1978 шера чотаргіа хьахьегаш да хіама совхозе хьайбаш леладенарш. Шоай торонашц а кхоачамашц а ваьрхіа цар доцц деннад нитларгіа пятилетка план хьаш шера кхоачашъе аьвна.

Хіама совхозе чуоттадаь кхоабонг 574 бежнин 3906 хьахьхен я. Хьайбашта доаттіачеча беса гіулаьхь делга гучалоаь, уж эйпка; иоматіа ларан тоаденна да, хіама аьчча царна Іунаг деш бригада бригадир, воккхагіа зола говза скотник Вайсагуров Бекмурза, цун дІаькагіа вола гіоича Ахмадов Бахрудин, кхмбараш боландаь. Хьаьнагіа хургіолча тайпара рацион оттаю Б. Вайсагурова: йоа — 5 килограмм, ча — 6 килограмм, силос — 10 килограмм, концентрат — 3 килограмм. Цудухьа хіара кхоабаьчча бежана дийнахьен буси план кхета дозал 460 грамм худ, план 450 грамм йоллаш.

Дикагіа деце кхы эшанагіа дац хьаькарч лелаеран гіулаьхьа а. Иштта оьсаре кхъьхьегаш я Аиашкина Любас кулгалду бригада. Хіара кхоабаьчча хьаьжана дийнахьен буси план 500 грамм йоллаш 550 грамм дозал тіаьхет. Л. Аиашкинай хьинар белгалдаьккхад «За трудовую доблесть» яхачі чеченгалан Сийлен грамотаеран. Уж шин бригада шоайла яхьс а яьнна кхъьхьегаш я. Цудухьа гіорбашина хьайбаш леладенарш Б. Вайсагуроваь, Л. Аиашкинаь Республикаьчкін Сийлен доска тіа баьхьб.

Хьлонех лоарХіалуш цар сенна кхъьхьег производстве хьхьалаттачча шоферашца. Дибайса да хьарсаш хьайбаш дІа-хоя дугаш, доакхарашц лоттадеш да Оздоев Іадрахьманн, Тотоев Мишаьлан, Хапигульов Жабраилн, комсомолец Байсангуров Байманн, кхьбарнан.

— Кхы а дуахарІа пачхьалхьженга дуте доахка йинш хурсьар тхе юкъ-юкъе пхьаьца доза доахан цамогаш гіиналдеца царе, — дуаш хьайбай хьал дІа-доваьча доахан доро Грибанов Михаила. — Кастта кормонех а хьайбаьча, эшарг гіулаьхь тіайоаГіачча хана, торг хургьь хьайбай продукци алсамыкіна.

Доккхий толамаш дахарца Дахьс гіадйинг гіерташ оарцгіабьнаранта тайп-тайпара гіойленаш ю уьхаза. Производстве хьалхьалттаранта пренмеш тел. Из доаладе мах боаладеш путенкан а лийн санаторешка хьожабгу, Сийлен доска тіа доаг, иштта цар сийна пІе баьрахх урагІіоХийт, хьаьхьгама книжка тіа баркалаш дІаязду.

— Цу материальнин моральнин Пойленашца хьайбаш леладенарш кхъьхьегама оьсаре лаккхьо, — йоаь совхозо рабочкома председателна Джинхамов Идриса.

Шоай боахама гіулаьхьан нийсача наьхьа тіа доахаш я заслужениен ветеринарни лор, совхоза директор Крылевская Роза Алексеевна. Цо болх бу духха ха еце а, дикка эрганлоаш хиннай: дикка деГіенай сонна. Из санна балхагіа воагаш, ма-хулла совхозе гіулаьхаш тоаде гіерташ ва керттера зоотехник Хашагульов Зиудин а. Цудухьа коллективе сий ду дар.

Совхозе кулгалхоь керттера йоахо я дуах дарстагіен дуккагіен хилийтар, хІьаьта, цунга дІабода мах кІеннагіа ма йоаьна. Хіаьнле а дика кавьнай ду даькъе. Центнер бежан дуах доаккхаш дІабода мах 112 сомагіа кхоаг, вешта аьчча, планагіа лийрхІачуьл 28 сом кІеннагіа, хІьаьта центнер хьаькхий дуах дакхкарга дІаодолар планаг 2 сом кІеннагіа.

Уж доккхий толамаш доахаш ужказа кхъьхьегаш ба тайп-тайпарча кхамех наха: эрсий, нохчий, татарин, украинин, гіолаг-гіІай, кхьарарчин. Йойлаш вежарг санна безаме а болаш кхьегача цар хьга толамаш дахаь лерГ Сийлахь-боккхача Октябра 60 ну дузача юбилей сийна.

Барттайнача дезала цІагіа гіаккха а беркат нйшадаш йоаь. Уж дика денашц ала йиш я «Сунженскій» совхоза бартТайнача коллективнах а.

М. ЦУРОВ.

Доазол дехьара

ПРАГЕ ЮХА А МАЙ БА

Тайп - тайпара хаман йолаь нах ух укх деношка Прага кортамукъаьле а ярах а баьхьан воай вахар дІаденна советски тІемахой дІабехка боахкачча Олышанскин кашамашка. Духхагіа барашц хіара бІаьсти боагІа уххаза Чехословакие керда вестори доладенна дицлургдоацача 1945 шера бІаьсти денз.

Цу хана денз 32 ну дьаьнаш, Духха ха я шийна хинна чоаношца йа а яьха, хьалха хиннаьчул хозагіа хинна Прага дІаэтта. Карара пятилетка чакхъяьлле (1976 — 1980 шерашка) столице бахача наха лургьь 60 эзар квартира. Иштта белгалдаьккха да Чехословакие конгресс XV съездо чІоагІіьлчул, ЧССР социально-экономическе деГіаэра Программа тіа.

Ала а доагіаш оал Прагах архитектурни заповедник, ьлле. Прага да ин эзарвеш сонна ВІ- Советски памятник. Ший шоллагіа къонал дІайоаьлай XIV бІаьшере чешски говзанчина хьальаьчь, хіаьп ресторанан ешарг дІаьнаьнна Карлов тІаььо.

ТАСС фотохроника.

КОРТАМУКЪАЛЕН БІАЬСТИ

Май бутт дІаболлаьуш городера ерриаьча памятникашта юхе, скверашца, паркашца тюльпанаш дІадоГі пражски энзаш леладенарш. 9 мае, Коталов Дийнахьа, Советски Эскаро Чехословакие керда вестори доладенна дицлургдоацача 1945 шера бІаьсти денз.

Цу хана денз 32 ну дьаьнаш, Духха ха я шийна хинна чоаношца йа а яьха, хьалха хиннаьчул хозагіа хинна Прага дІаэтта. Карара пятилетка чакхъяьлле (1976 — 1980 шерашка) ...1943 шера хьалхара тІом хилар Украинерча Руда яхача юрта юхе, Цул тІехьаГіа дІадоладелар фронтовой Іулаьлаьмате доккха беркат дьаьлар. Хьалйар мехка йІоаьккача ерриГача электростанцеьрг ахаьнаьсоветГіа ер, хІьаьта иштта дуахча чоп, кокс, прокат луш йолаь 100 промышленни объект.

СССР-ан Румыненен юкъе ЙІ шинна а мехка пайдане йоьа тхьо гаргга соглашения.

Социалистически хьалъеча шерашка румынски халлъо башка-дика толамаш дьаьхьа экономикен кулгаьрен дІадІаьвеча. Промышлейни производства боарам алсамбольнаб 31-ша. Тахан румынски промышленностиъ 12 дайнаьча арахец бІарччаьча 1938 шера арахецаьш хиннар мисселл продукци. Мисала, дІаьдаьхача шера СРР халкъа боахамо, арахийнар 10.5 миллион тонн болат, 14,7 миллион тонн мехкдаььта, 58,25 миллиард киловатт-сахьат электроэнерГи, 20 миллион тонн гаргга ешат, Геттара дегІаденад Іилма, культура, образованн, ньаьха санна тоаденнад бахача ньаьха ахчара ЛЬЛЬ.

Советско - румынски вІаьши цхьана леладу Іулгаькаш хьа а дегІаьдоладаьра боккха бергат даьлар соаьхка ноябрь бетта новкъост Л. И. Брежнев Румынье хіаьрах.

Ю. БАУСИН,
ТАСС корреспондент.

Сийлахьа юбилей

Социалистически Румыне кхъьхьамхошца дезду шоай исторе сийлахь юбилей — пачхьалхьен кортамукъаьле яьккха 100 шу дизар. 1877 шера 9 мае румынски парламенто дІаккхийкаййр мехка кортамукъаьлен Турецца ше тІом болаш йолгеи. Румыне городашкеи корташкеи бахача ньаьхьа Іоагіа тІаьйлар Турцех лорбаьр дуьхьа шоай доазон тІа баььна эрсий бІу. Румынски салтаца эрсий барашца цхьана тІемашца дора туркашта дуьхьала. Эрсийн румынскин эскарашп ваьхьаьнг котаьонг дуккхача бІаьшеренашка туркаша ІІаьдтадьеча Іаьзала кІаьхарадьаьккхар Румынье хьаьь.

Теркам тІаоаьш да цхьа хІама: Румыне кортамукъаьле яьккха ди дезду Котаьлон дийнахьа — 9 мае. Цу историческин дийнахьа Советски Эскарон союзникий біухошен, ІІаьта тІом чаьхьбаьла гарга Пертача дана царна юкъе бар румынски салтий, йохайир гитлеровски фашизм.

Пролетарски интернационализман халкъий кортамукъаьле лорьаьрен принципашта тешаьле йолча Советски Союзо хьаьькъехар Румыне хьаьман суверенитет а дуьнен хьалхьашта юкъерча ерне цун позицеш а ше-дерГіа лаьлоацлгіа. Из иштта хилар хьаььекхар 1944 шера 12 сентябре. Румынеца машар барз хьаьькъеха яьча соглашене тІа советски правительстве белгалдьккхар лоьаьарца пачхьалхьен кортамукъаьлен суверенитета шеко йоацлаш хила еаьлга.

ТІом чаьхбаььначча хьаьлхарча шерашка денз беркате ІІаьдоладелар вІаьши цхьана леладу советско-румынски ІІуда-кхаьш. Царна ларде уьл 1948 шера февраль бетта Советски Союзон Румыненен кхъьхьегаш ІІаьдоладелар, вІаьши цхьана ГІулаькаш леладарех а вІаьши ІІоьнокъстаг д а р а х а доладелар. Цоп Іалаьмате доккхъ беркат даьлар. Хьаьлйар мехка йІоаьккача ерриГача электроэнерГи ахаьнаьсоветГіа ер, хІьаьта иштта дуахча чоп, кокс, прокат луш йолаь 100 промышленни объект.

СССР-ан Румыненен юкъе ЙІ шинна а мехка пайдане йоьа тхьо гаргга соглашения.

Социалистически хьаьъеча шерашка румынски халлъо башка-дика толамаш дьаьхьа экономикен кулгаьрен дІадІаьвеча. Промышлейни производства боарам алсамбольнаб 31-ша. Тахан румынски промышленностиъ 12 дайнаьча арахец бІарччаьча 1938 шера арахецаьш хиннар мисселл продукци. Мисала, дІаьдаьхача шера СРР халкъа боахамо, арахийнар 10.5 миллион тонн болат, 14,7 миллион тонн мехкдаььта, 58,25 миллиард киловатт-сахьат электроэнерГи, 20 миллион тонн гаргга ешат, Геттара дегІаденад Іилма, культура, образованн, ньаьха санна тоаденнад бахача ньаьха ахчара ЛЬЛЬ.

Советско - румынски вІаьши цхьана леладу Іулгаькаш хьа а дегІаьдоладаьра боккха бергат даьлар соаьхка ноябрь бетта новкъост Л. И. Брежнев Румынье хіаьрах.

Ю. БАУСИН,
ТАСС корреспондент.

ЦИСКАШ МИШТА ХХЬАЬЧАЬ ПОЛИТИКЕ

— Тахан денз дІа цискашта бІкъо ешнай продовольственни тикашка хоаччуьдаьл. Вай я, уьш а демократически обществе дахаш да, — аьлар дикка бегашха доаьш, ужаьлгіо лоарца, миграцие новозеландски министра Франт Джила.

Іулаьк мишта дар аьлча, 1974 шера ну хана доаье лаьттача лейбористски правительства санитарни нормаш оттайир дуХ ІІаьшал доккха тикашка а общественни кхача кийчбеча предприятешка а цискашн кІмлоа лаьйбашн кхоаблига мога ла деш.

Шоашта тІехьа дуХкагІнарга кхаьж тассийтар дуХьа консерваторий парте хоржамашта хьаьхьарча кхиаьне кхьедаьлъа лаьрхІар из йош.

С. ЗИМИН,
АПН соб. корр.

ПАЙДАНЕ КЕРДАДАРАШ

КПСС XXV съезда Отчетни доклад еш парте Центральнин Комитета Генералнин секретарь новкъостА Л. И. Брежнева белгалдьккхар: «Материальнин а финансовни а ресурсаш хьаьл хьаьхьа дІаьььаьне аьа болх беш йола предприятеш техникаца ІалашъІарна уж эрганхарн, керда ГІишлоаьш хьаьл а ца еш, е кІезнигаГіа кхиталгаьнаьрг рузкъаьш дІаьдахйта дезача моттиГе».

Цу даькъе дика хІамаш каргІаьлнаьд болх беча коа тІара оалхазаршц лелаеча фабрикай ГІишлоаьна юкъе, уж дІа а ца йоахаьш кердарарйаьн хьаьле вашна СССР архитектурнай Союза Московскин отделение проектни мастереке коллективна Мосархпроектан дь хьехар хьаьлаьвеча Московскин области боахамашта.

Юкъе хьаьлъеш йола керда ГІишлоо дІаахотт уьхаза яГІачча ГІишлоаьш фуаш чуоаттадеча складаьх. Цо торо хулийт мукъъ улла лаьтта хьа а ца йоаьшш, коа тІара оалхазаршц лелаеча керда моттиГаш хилийта, кхьаьнарча эзаьне инженерни коммуникацеш кердарш ІІаташца, готтиГа хинна бухьаьнаьн шера таборт йоьа мехаьнзировання корпусаш яь дІаоттаьс.

Коа тІара оалхазаршц лелаеча Голышнискин фабрике хІаьнна ГІишлоо 30 метр йоьаьш 105 мето ІІаььхен я. Аьшка бетонаьн сттача кирпишкехи хьаьлаьча ну ІІен юкъа деГІаьл ялх метр юкъе юкъ а хоташ бетонни бІоаьГіай. ЦаІ а шиь а ярус йолча ну механизированни оаГалгий батареяш чу лелаю 70 эзар йккаш йола котам. Корпуса чура фо ціена а ІІаьхьатара температура йолаш а хилийтара оттаьлй вентиляци. Аьхки ІІайха хилча цо хьачуоз шийла фо, ІІай, из ІІоаьлу. Нагахь санна корпуса бІехь фо гуоллой из ІІенду «Климат-47», «ВО-7» яхача установкашца. Уж установкаш лаьт ІІаьнна юкъе.

Иштта хьаьнна корпуса цхьан котама лаьрХІача моттига дІаДодар 8-сом мара хиланзар, вешта аьчча шозза кІезигаГіа. Подмосковье дуккхача коа тІара оалхазаршц лелаеча фабрикашка а предприятешка а боккха пайда а луш юкъе доаГіам да из кердадар.

Е. ХМЕЛЬНОЙ,
журналист.

КЕРДА КНИЖКА

Городерча книжни тикашка хьа а кхаьча доккхаш да «Эффективность. Качество» яха популярни словарь-справочник. Из хьаьдеи иттлагіа пятилетка этгара хьалха продукце дикала а эффективности а пятилетка хиина дІаотта еза ваьна хьал-торо дІаХо тоаяра, яхача Л. И. Брежнева дешашца. Цар хьаькъех ну справочнико доодар вай заман этгара популярнигіа йола экономика категори — эффективность йолгга.

Из кІоаРТа йовзар къаьстта боккхача лоарХіаме да иттлагіа, пятилетка толамаш чакхъяккха тІаийлача советски саГа, къаьхьегача гаГа, Цунна лаьрхІа хІаьнна дуйца справочник.

МугІарерча дешархочуьнна сенца белгалдулвлаш да из доккха доаца книжка?

Этгара хьалха из белгала да чоалхане экономически дешаш дуьна мотттиГаш массане кхьтаберГойла меттаца ювцарца, шоллагіа — цу юкъе доаладаьрзш боаьна вахаре хуьла масалаш доланш хиларца.

Из белгалдоладаш да книжка автораша ужх тІехьхьарча хана къаьхьегахоца юкъе доаладаьча боламех дувцар, хІана аьчча, вайна боккхача лоарХіаме уж доландаь. Литературе шиий мотттиГ дІа а лаьца дІаэттача йІслагіа пятилетка боламаша луш йола этгарча я из.

Мах баьь варгоааьш боккха ба справочника лоарХіаме мугІарерча болхлошта а хьетаде ййш йолаш из хиларца. Царгіе цу тІара корадерца хІара денна балха мотттиге а кепайдаьлаьр тІа а пийсачуе экономически гІулакхий дешай маІан. Масала, цу тІа маІан давд АСУ, ассортимент, НОТ, балха норма, къаьстамаш оьсаре, боахама расчет, продукце дикал яхараш санна долча дешашта.

КПСС ЦК (1971 ш.) баьхьа «Къаьхьегачой экономически образованн тоаяр» яхача соцдин тІа белгалдаьккха да экономически-ахетама лоарХіам ца баро боаламашта кулгаьдара, юкъарча производства эффективность хилийтара, социалистически декхаран хьоалчиндара, продукци дикал лаьхьара новкъарлге елга.

Авторашта де цхьаьца хьаьхарш а да тха. Цхьаьдла дешаш доаьшаш хаьа формулаш а кхуьлаш теорена ІІаГіергтаб уж. Тхоьш кетарга, кІезигаГіа хургдар теоретически практически гІулакхаш къоастедаш цар цхьа доаьзуь лаьца дадарг. Кхы а ца ІІаьнна ІІаьнна: экономически эффективность юовача ну книжка тІа мотттиГ корийнш, Л. И. Брежнева ма-ллаьра, болхлой а гІулаьх долча экономически законах дувца.

Хіаьта ІІаьрча хьаийдача иттлагіа пІи ну чаьхдоккхаьрна ІІаьрта дика доаьзуь лаьца даьрзш ІІаьрта дика ІІаьрта ІІаьрта.

А. БАГДАСАРЯН,
экономически Іилмай кандидат, Нохч-ГІалгІай паьчхьалхьен университета политэкономе кафедра доцент.

ГАЗОВИКИЙ ТОЛАМ

Дика къаьхьегама толамаш дахарча доллер Дуьнен хьалхьашта юкъерча къаьхьегамхой бартцхьоагІон цІей — 1 Май «Сунжаьмжайгаз» ахчаьнна ІІаьрсаьнна коллективно, 21 апреле хьоачашъьй баьлар газовикаш бІи бетта план. Плана совгІа 6100 эзар кубически метр сетевой газан 27 тоннан сжижении газан реализацин яьй цар.

Къаьстта дика къаьхьийга участка мастер А. Постелников, ишкемер Я. Черепкова сийлен грамоташцен ІІхчан совгІаташцен белгалбьлаьр треста кулгаьлонца.

С. АРСАМАКОВ.

БРАТСК: ІОЕССАЙ КЕРДА ДЕСАНТ

Сибаргіен рузкъаьш гучадахара историе ту доарХіаме дакъа хьаьнна Братск яьнна тІ-тингага. ХІапчуьл тхьо шу хьалха Ангара лаьхача бердан тІа цун хьалха ца хиннача беса боккха гІишло хьалъе йоьаьнг Падунски гуптта юкъе деГІаьаха яьлар Братск ГЭС, Карадержаьнза долча таьежин даьлтта кхаьнча десанта хьалхара дежхар хилар гидроэлектростанци къьмаьр. Иоккхагіа йолча промышленни предприятеш агломерацен энергетически юкъмоттин хилар цунах, ІІаьта Братск—Мидловский Сибаргіен доккхача рузкъан форпост.

Дерригача дунен энергетика гІоьзачуьл цецбоаьзан хиннача Братск ГЭС-о кхьаьта хьаьлъ-кхар «Комсомольская» яьр а Советски Іаьдала ІІатеха берригача мехка электрификаци» яхача ленинскин декрет ІІаІан мел доккха дар.

Алхха цу ГЭС дуненна ФовайтаР Братск. Массеьк шу хьалха дунен ІІаГча электростанцеех йоккхагІчарех яр из (цун низ 4 миллион киловатт ба). Хіанз из хьаьдле Дениькхай Красноярскин ГЭС-о (6 миллион киловатт). Хіанз Братски ГЭС-ех хІама ІІаьдаьн мехкарча кхьча ТЭС-ша, ГРЭС-ша, АЭС-ша санна тоаьк а луш болх беш я хьалха хьаьь из. Бикала, цхьа керда хІама да ала дезаьнг: Братски ГЭС-а низ сообулаш ба. Сенна бувл из сов? Гидроэлектростанци хьаьлеча хана вІашагіІьехьаьнг хІаранг 225 эзар киловатт энергии ду, 18 гидроагрегат. Кховаттхьалагіа шерий хьаьг харча ах даькъе дувен іа эгаГя йоккхагіа йола турбинаш яр уж. Иккхча хІанз кховаттхье иттлагіа шерашца юкъе хьаьнна хана инженераша гучаьнна болх беча машиний низ сообоккхаргбола торонаш.

— Дикагіа йолча изолящеца ІІаІаш а еш, генераторий обмоткаш элементаш кердарарца хупцаро хІара генератора низ хьа а 25 эзар киловатт деГІаболаьергба, — йоах гидростанце коттуриН инженера Б. Цетлин. Из барайттаза ше 450 эзар киловатт хуьл. Ерригача Днепрогэса низ миссел хуьл из.

Балха оьсаренга диллача дукха пайда луш я Братски ГЭС. Мехка этгара дарегІа йола электроэнерги (0,05 кепинг цхьан киловатт-сахьатах) йоаьхачча но ше хьаьрга дІаДахачуьл яхьаьза лукхегІа хьаьлаьнна.

Иттлагіа пхе шера Братски ГЭС ІІаьккийна автоматикана ІІаьхеттаргьа лаьрхІа йола ЭВМ. Цо кхоачашдергда авари йоаьшш болх байтара диспетчера чоалхане декхарашц. Цуьл совгІа Братски ГЭС кхеранлена новкъостаІ дах ца ІІеш цо юкъе озаргьа Усть-Илимскя ГЭС а ах миллион воаьг низ болх кхийола электропередача линеш а.

Туристски маршруташ, ховш ма-хиллара музеиш йолча а памятникаш лагІаьа а гІолла хул. Из традиц йоьаеш я Братски ГЭС. Цун коХрлхам боккха ба вай деной толам хинна из латтарна.

Цу тайпарча толамех цаІ я БРАЗ — Братски кІала заводе. Цун тІехьхьара корпусе болх бе йолаьлларца мехка йоккхагІа йолча предприятех, цаІ хинна дІаэттар из ІІаьсти парткома заместитель Э. Ласенка виннача беса, цун тІехьхьара корпус планаг совгІа тІаьхьийтар да. Хьаьла хьаьнна корпусе ІІаьхьатара да. Хьаьла хьаьнна корпусе ца йоьаьнг ІІаьхьатара. Из ІІаьхьатара ІІаьхьатара

КАРАЛАЬЦА БОЛХ БЕЗАШ ХИЛЧА

ДУККХАЧАРНА школе хьаьнгІа хана дечІ ЗолІ хуьл шоаш малагІа болх бен хургба. Цудухьа хьалхе дечІ шоаш дагалаьлар кхочушдиеш ГІерг ухь. ХІаьта шофера болх дего кхоьвалбеш карахьчуьнгА Боков Саварбика-я башха кхаьле йоллаш а хилаьнгар ше дагалаьлар кхочушкъургІоллера ха. Дан-пленн дуьхьал хилаьнгар по хоржачІа наькъа. «Дерриге балхаш дика да», —аьлар наьна, — керттерчарг бесвен «ТабоІаш болх бир да хьоьл, кІаьнк.

Саварбика ТІехІдика чакхъьккхар шоферийн курс. ТІаккха дуьхьа ха яьлле лехка автомашина а елар кхочуьна водителла. Целенан плат ДІаьхьаьнгА е вахте ГІалат ца воаллаш ший «газикаца» толаме болх бора Саварбика. Иштта дуьккха хьаьрш километрашн кІийстар цуьн машина. Нерхаш Казахстана наькъашка.

Дуьхьа хьоьвамаш ниьсленнад цу шеранна. ЦкъА наькъа арабаьнгна нийсленнер хІаьнз а ТиІлуш вен Саварбик. ШаьхХа дарц хьаьрг. ДІаьлелкъар совхоза жена ГІадолха наькъашк.

КьаьнгІ, — аьлар директора, — халача хьаьлс я вай жа леладу ферма. — Кхоачаьуш лаьтт цигара доакъар, ТІехІьалЧа а цкъа дийнаькъа марта ТІаьрГІдаг цз. ФуьнагІа даь а йолла концентраташ дагІа я хьоьш новкъостаг де деза жа ГІушта.

Яьха еле ДІаььборгьа-ка-аьлар ШубенеІ шоферашца.

ЦоІ а нйца наькъа арабаьлар массеекх машина. Массарел ТІехьь водар Саварбик. Хургла ьаьна ца хийтар хилар. Эзаг болх бен болх матор цаьхуьа сецар. Фу дерзад? Нагахь сапна новкъостий хозасоьшбой ДІабХьаьрбга-а тракторо мукъа-бахьхьа ниьк. ТІаккха аІа ца йохалуш юсарсЕ ерриге машинаш.

УйЛа я ва, дагахь сайга а хьаьрг-ДолаШ ГІулаьх хар ер-м аьлна, сиха ТІоррнга чуьра инструмент хьа а ТІИна машин тоае воаленлар из. Моторах кулгаш латташ воаллаьна юкъа салайра, ткъа я чІаьлГІаЬ ЦкъА ЦкъА доладелар дарц. ІалАма кьІаьна пИЗо дуьнен ТІа дийна мел ДолчА хІаманца моастаГІЙа ЛаьЛьаьга сайна хотаЛора.

ЮхХера ела оатхал тоа а ЯьЛ шоРтІІГІа дІайолаелар машина. ЦкЬьнна оаГІорьаьра ЯьЛа новкъостаг ДаЦаЛ. ГаьЯа ЛаьЛьаьгІа новкъостий.

СиХХа белаца хьалхаькара ЛОр дІа а доаккхаш дІаЬхьалхинка ЯьхарнА марта ЯьхоьвинА хургдаш, ЯьхаьЛьаьгІа ЯьЛна хеташ вар Саварбик. Иштта доккхача ЛаЬ гувнах ТІех а ЯьЛна, шьарна новкъа ДІайолелар машина. Саварбик ТІа ЛаьЛар Саварбика. ШаьхХа ЛамПа сердало хоа а ТІаьттар чаДх а ЯьЛна ДІаьхьа ЛаьрХІар Саварбика. ТаЯьа хІлар цуьнА хийттар. ЮьЯ а чархашО хкеташ ЛаттийсаР машина. ШЛаьхХа а белаца ЦеЯбе -бена ЯьнЬ. Ма бенан БаГІанар кабина чуьра ІоЯаьлаЬ БаьхЬаьхЬ. ТІаьвьЛа-м валанзар. ЮьЯа а йоЛелар, ТІаккха сецар, ЦЯьхьа а бен бе еллачуьл ТІехьаГІа йоЛелар машина.

Саварбик шоаех юьХа хьаькеташ бІаГІралайначуьх цеЯбьлар новкъостий. ЦхьаьнаЯьа лаьЛьо кЬаЙЛаьЛьаьХа хургьа ЯьЛна ХийтА цуьн машин дуьхьал ЯоаГІар. Иштта, цу халонех юьтаьЛар Боков Саварбик. Цу ЯьЛсАМе гучадаьлар ЯЛаМигАта сеГа деЛаЛ. дегА чІоаГІаЛа, кьоаЧаЧЛ.

— Виззя кьонех ва, — аьЛна ЯоастаЛвар из чаЙи бешшарМаки оттаЛь ЯоаЛЛаЛ деш цу ЯьЛна. ГІаЙЛаЧа жа ГІушта. ЛаЛна дуЛІаЛца дуьккхаЛа а кьучца дийЛаЧа наХа ЛуЛна КергІЛаЛьнчуьн баьМ бар ма.

КІеЛна хиЛнаЛ ЛарЛ даьЛна арабаца шоферашг Байна мотИгаЛ. «КІеЛна ЛоЖжаЛа» ЧІоаГІЛаЛар мара кІаЛЛаЛрАЛаЛ» ЛоЛлаЛ да Казахстана ЛарГІенашка Леш болчА наьхА.

Цу ГІулаьхах шийна цЬьа дОккхА хІЛма, каргІЛаьЛчА саЛна-хеташ ваЛаЛ- Саварбик. ХьаЛха мо ЛергІа ший ЛерхЯаш ЛаЛхо кхочушЛеш ДІаЛводчА яЛаммчА сата дуьхьА ха яЛлаЛ коммунИстИчеСкА кьхьаЛгАма уЛарИк ях шИ елар.

ТІаьхЛачар ЯхА. МаГІаЛбаЛ хьаЛбаЛьхар Саварбика дЯаЛ. ЭскаРе ГІулаьх ЛЕ яхА ха тІаьхачаЛна АТП болх бен ЗЛхЛар из.

Саварбик наьХа ваьккА бьАЛкар гаргара наьх меттеЛ баЛЛаЛ наьЛьостий а. ШІе тешна ЛЕ эскаРе ГІулаьх ДЕЛ ЛЕ ЛЕш ЛЕ ЛЕ ЛЕ